

ПОЛИТИКА УРЕЖДАЩА ИЗИСКВАНИЯТА ЗА НЕПРЕКЪСНАТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ДОКЛАДВАНЕ КЪМ ПРИТЕЖАТЕЛИТЕ НА СЕРТИФИКАЦИОННИ
И КВАЛИФИКАЦИОННИ ПРОГРАМИ НА THE IIA

(ПОЗНАТА ОЩЕ КАТО АДМИНИСТРАТИВНА ДИРЕКТИВА 4)

Съвет по професионални сертификации на The IIA – февруари 2019 г.

1. Въведение

Светът на бизнеса е изправен пред постоянни промени и нововъзникващи рискове, които оказват влияние върху начина, по който вътрешните одитори отговарят на нуждите на техните организации. Знанията и уменията, които вътрешните одитори трябва да притежават за да предоставят професионална увереност и консултантски услуги се развиват непрекъснато. *Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит на The IIA (Стандартите)* изискват от вътрешните одитори постоянно да усъвършенстват знанията, уменията и другите си способности чрез непрекъснато професионално развитие. Това изискване гарантира, че вътрешните одитори ще запазят своята компетентност в състоянието на динамично променящите се условия и нарастващата роля на професията.

Освен това лицата притежаващи професионални сертификати/квалификации на The IIA (накратко притежатели на сертификати) са задължени да поддържат своето непрекъснато професионално развитие. Този документ познат още като Административна директива № 4 очертава задължителните изисквания за Непрекъснато професионално обучение (Continuing Professional Education, CPE) за следните сертификати и квалификации, като посочва методите за докладване от притежателите на тези сертификати, които желаят да поддържат своята сертификация на добро ниво:

- Certified Internal Auditor® (CIA®)¹;
- Certification in Control Self-Assessment® (CCSA®)²;
- Certified Government Auditing Professional® (CGAP®)³;
- Certified Financial Services Auditor® (CFSA®)⁴;
- Certification in Risk Management Assurance® (CRMA®)⁵;
- Qualification in Internal Audit Leadership® (QIAL®)⁶.

CPE изискванията за сертификати - The Certified Professional Environmental Auditor (CPEA) и The Certified Process Safety Auditor (CPSA) са уредени в отделна политика и могат да бъдат намерени онлайн на следния линк: <https://na.theiia.org/certification/beac/Pages/Continued-Professional-Development.aspx>.

2. Годишни изисквания за докладване

Глобалният институт на вътрешните одитори изисква от притежателите на сертификати да удостоверяват ежегодно, че са изпълнили изискванията за Непрекъснато професионално обучение (Continuing Professional Education, CPE) описани в настоящия документ.

Годишните изисквания за докладване зависят от това дали сертифицираният е:

- **Практикуващ** - осъществява дейности по вътрешен одит или свързани дейности;
- **Непрактикуващ** - не осъществява дейности по вътрешен одит или свързани дейности;
- **Пенсиониран** – оттеглил се от активна трудова дейност. Пенсионираните професионалисти са освободени от изискванията за докладване. Всеки пенсиониран професионалист, би следвало да уведоми The IIA, за това чрез подаване на формуляр за промяна на статуса на кандидата в системата Certification Candidate Management System (CCMS).

За да поддържат своя сертификат активен, всеки практикуващ или непрактикуващ притежател на сертификат е задължен:

- Да придобие и удостовери изпълнението на изискваните CPE часове на годишна база. Специфичните изисквания зависят от притежавания сертификат и статуса на сертифицирания.

-
1. Certified Internal Auditor - Сертифициран вътрешен одитор;
 2. Certification in Control Self-Assessment - Сертификация по самооценка на контрола;
 3. Certified Government Auditing Professional - Сертифициран одитор в публичния сектор;
 4. Certified Financial Services Auditor - Сертифициран одитор на финансови услуги;
 5. Certification in Risk Management Assurance - Сертификация по предоставяне на увереност за управлението на риска;
 6. Qualification in Internal Audit Leadership – Квалификация за лидерите в професията по вътрешен одит.

- Да придобие и удостовери минимум 2 CPE точки на тема етика годишно;
- Да посочи дали е в съответствие с Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит на The IIA (Стандартите);
- Да спазва и удостовери своето съответствие с Етичния кодекс на Глобалния институт на вътрешните одитори (The IIA).

Повече подробности относно всяко едно от тези изисквания, се съдържат по-долу в този документ.

2.1. Брой CPE часове, които трябва да се докладват през съответната година

Броят на CPE часовете, които трябва да се докладват през съответната година се определят от статуса и съответния сертификат, както е посочено в следващата таблица:

Статус	Дефиниция	Използвате ли сертификата/квалификацията?	CPE часове за CIA	CPE часове за CCSA, CFSA, CGAP, CRMA, QIAL
Практикуващ	Осъществява дейности по вътрешен одит или свързани дейности	Да	40	20
Непрактикуващ	Не осъществява дейности по вътрешен одит или свързани дейности	Да	20	10

Притежатели на няколко сертификата/квалификации могат да използват CPE часовете, които са придобили за сертификати: CCSA, CGAP, CFSA, CRMA и QIAL за да удовлетворят изискванията за Непрекъснато професионално обучение приложими към сертификат CIA. Или с други думи, ако практикуващ сертифициран одитор притежава два сертификата – CIA и CRMA и е придобил 40 CPE часа от обученията на тема вътрешен одит и увереност по отношение на управлението на риска, то придобитите часове могат да бъдат използвани да удовлетворят CPE изискванията и за двата сертификата.

2.2. Обучение на тема етика

От притежателите на сертификат се изисква да придобият 2 CPE часа на тема етика. Обученията на тема етика могат да бъдат добавени към общите CPE часове, които всеки притежател на сертификат докладва през годината. Глобалният институт не определя къде притежателят на сертификат да придобие тези точки, като обучение на тема етика задължително трябва да бъде преминавано ежегодно в рамките на отчетния период.

2.3. Съответствие със *Стандартите*

Съветът по професионални сертификации на The IIA изисква от притежателите на сертификати да познават и разбират задължителните елементи на Международните професионални практики по вътрешен одит, включително и *Стандартите*. Глобалният институт окуражава притежателите на сертификати да преминат обучение свързано със *Стандартите*, ако това е възможно. Най-малко веднъж годишно, всеки притежател на сертификат задължително трябва да извършва преглед на *Стандартите*, като определи дали извършваните от него услуги по вътрешен одит са в съответствие със *Стандартите* и докладва това съответствие или несъответствие на The IIA. (Не съответствието със *Стандартите* няма да се отрази негативно или да промени статуса на притежателя на сертификат).

2.4. Атестация по отношение на спазването на Етичния кодекс на The IIA.

Притежателите на сертификати задължително трябва да спазват Етичния кодекс на The IIA и докладват случаите на влязла в сила присъда. Конкретно от притежателите на сертификат се изисква да декларират ежегодно следното:

- Ще спазвам Етичния кодекс на The IIA;
- С действията си няма да навреда на репутацията на The IIA или по никакъв начин да дискредитирам организацията;
- Изпълних задължението да премина 2 CPE часа обучение на тема етика;
- Потвърждавам, че за предходния отчетен период нямам влязла в сила присъда. (От притежателите на сертификат се изисква да посочат подробности за всяка влязла в сила присъда, която им е наложена).

2.5. Изключения от изискванията

Съветът по професионални сертификации на The IIA, въз основа на подадена молба, може да освободи напълно или частично от изискванията за докладване на CPE, притежатели на сертификати, които имат основателна причина, като например отбиване на военна служба или лични затруднения. Необходимо е предоставянето на съответната съпътстваща документация преди случаят да бъде разгледан. Притежателите на сертификати, които искат такова освобождаване, следва да подадат информация относно причините под формата на инцидент в системата CCMS преди изтичане на крайния срок за докладване на CPE. Притежателите на сертификати могат да достъпят системата CCMS на следния линк: <https://global.theiia.org/certification/enrolled/Pages/Access-CCMS.aspx>.

3. Дейности, които се квалифицират като CPE

Притежателите на сертификати следва да се придържат към високи професионални стандарти, чрез избиране на качествени програми за професионално развитие в изпълнение на CPE изискванията. Отговорност на сертифицираните е да гарантират, че придобитите от тях CPE часове отговарят на насоките установени от Съвета по професионални сертификации на The IIA.

3.1. Обучителни програми

Един от най-често срещаните начини притежателите на сертификати да придобият CPE часове е чрез преминаване на обучителни програми. Всъщност притежателите на сертификат могат да набавят всички изисквани CPE кредити през годината именно от посещение на подобни програми. Следователно Съветът по професионални сертификации на The IIA е установил критерии, които да гарантират, че обучителните програми ще поддържат високи стандарти на качество. Приемливите програми трябва да отговарят на следните изисквания:

- Да бъде официална обучителна програма, която да допринесе пряко за повишаване на професионалната компетентност на притежателите на сертификати;
- Ясно да се посочват целите на програмата, нивото на познания на участниците или нивото на компетентност, което може да бъде демонстрирано след завършване на програмата;
- Да бъдат посочени минималните изисквания за образование и опит на участниците, ако е подходящо за програмата;
- Да бъдат разработени от експерти, квалифицирани в дадената област и в подготовката на обучения;
- Да включват актуално съдържание;
- Да предоставят доказателство за завършване на програмата или участие и съответния брой на CPE часове, който се присъждат (например сертификат за завършване).

Съветът по професионални сертификации на The IIA разпознава следните програми за професионално образование и развитие, като отговарящи на гореспоменатите критерии:

- Семинари и конференции, предоставени от национални или регионални одиторски и счетоводни организации;

- Технически заседания на национално и регионално ниво на одиторски и счетоводни организации и филиали (в това число обученията проведени по време на заседанията на ръководствата на филиалите на The IIA);
- Формални, вътрешни за дадена организация обучителни програми, които отговарят на гореспоменатите изисквания;
- Приложими програми на други организации (отраслови, професионални гилдии и др.);
- Преминати университетски курсове, освен тези, които кандидата трябва да вземе, за да отговори на изискването да получи бакалавърска или еквивалентна степен;
- Официални програми за самоподготовка отнасящи се до вътрешния одит, които отговарят на гореспоменатите изисквания, включващи и доказателство за тяхното завършване.

3.1.1. Как се изчислява 1 CPE кредит?

Един час CPE кредит се предоставя за един учебен час от минимум 50 минути. Ако продължителността на обучителната програма е по-кратка от 50 минути, участниците в нея могат да придобият и докладват CPE часове за интервали от 10 или 25 минути. При конференции, когато отделните сесии са по-кратки от 50 минути, сумата от отделните сесии се счита за една обща програма. Например, пет 30 минутни презентации се равняват на 150 минути, което представлява 3 CPE часа.

3.1.2. Области на съдържание на обученията

Притежателите на сертификати следва да се придържат към програми за професионално развитие, които отговарят на гореспоменатите критерии и са свързани с отделните тематични области, обхванати от сертификацията (ите) / квалификацията, която притежава кандидатът.

Като цяло, тематичните области, включени в текущите учебни програми по отделните сертификати, са приемливи. Притежателите на сертификати се насърчават да се позовават на учебното съдържание на отделните сертификационни програми, за да идентифицират приемливите тематични области, които те трябва да прилагат към непрекъснатото професионално обучение.

Сертификация/ Квалификация	Съдържание на отделните сертификационни програми на The IIA
CIA	https://global.theiia.org/certification/CIA-Certification/Pages/Exam-Syllabus.aspx
CCSA	https://global.theiia.org/certification/CCSA-Certification/Pages/Exam-Syllabus.aspx
CGAP	https://global.theiia.org/certification/CGAP-Certification/Pages/Exam-Syllabus.aspx
CFSA	https://global.theiia.org/certification/CFSA-Certification/Pages/Exam-Syllabus.aspx
CRMA	https://global.theiia.org/certification/crma-certification/Pages/Exam-Syllabus.aspx
QIAL	www.theiia.org/QIALSyllabus

3.2. Други дейности, които се квалифицират като CPE

В допълнение на официалните обучителни програми, притежателите на сертификати могат да придобият CPE часове, чрез различни други квалификационни дейности, включващи:

- Изпити;
- Публикации;
- Преводи;
- Изнасяне на презентация;
- Участие;
- Външна оценка на качеството

Дейности, извън посочените в настоящите указания, могат да бъдат счестени за приемливи, ако притежателят на сертификат демонстрира, че те са допринесли за повишаване на неговата професионална

компетентност. Обосновката за това, дали дадена дейност е приемлива и отговаря на изискванията е отговорност на сертифицирания.

3.2.1. Изпити

	CIA	CCSA, CGAP, CFSA, CRMA, QIAL
Придобиване на сертификация/квалификация на The IIA.		
▪ CPE часове, които се предоставят на кандидата в годината на сертифициране.	40	20
▪ CPE часове, които се предоставят на кандидата в годината след сертифициране.	40	20
Преминаване на изпити, които не се администрират от The IIA.		
▪ CPE часове, които се предоставят за преминаване на отделните части на счетоводни и одиторски изпити, като CPA и CA.	10	10
▪ Максимален брой CPE часове, които се предоставят на кандидата в годината на преминаване на изпит.	40	20

3.2.2. Авторство и участие в публикации

Притежателите на сертификати, които са автори или участват в публикации, могат да придобият CPE часове за работата си, стига тя да е в областта на вътрешния одит или по дисциплини от общата база от познания (Common Body of Knowledge) или техники за вътрешен одит в тяхната специализирана област. Категорията „публикации“ се разделя в четири подкатегории. Въведено е ограничение за броя на CPE часовете, които могат да бъдат докладвани за всяка отделна подкатегория. Също така съществува ограничение на общия брой на CPE часове, които могат да се докладват в категорията публикации.

Категория „Публикации“	Максимално допустими CPE часове, които могат да се докладват за всяка една категория	
	CIA	CCSA, CGAP, CFSA, CRMA и QIAL
1. Авторство и участие в книги (1 CPE час е равен на 200 думи).	25	10
2. Авторство и участие в научни проучвания, статии или блог публикации (1 CPE час е равен на 200 думи).	15	6
3. Авторство на изпитни въпроси по сертификационните програми на The IIA (1 CPE час се придобива за всеки 1 приет изпитен въпрос).	20	10
4. Авторство на казуси по квалификационна програма QIAL (10 CPE часа се придобива за всеки 1 приет казус).	20	10
Общ брой на CPE часове, които могат да се докладват в категорията публикации	25	10

3.2.3. Преводи

Превод на публикации, които са в областта на вътрешния одит или по дисциплини от общата база от познания (Common Body of Knowledge) или техники за вътрешен одит в тяхната специализирана област. Превод на публикувани статии или книги, които не са пряко свързани с вътрешен одит

могат да бъдат приети, ако сертифицираният демонстрира, че те са допринесли за повишаването на професионалната му одитна компетентност. Категорията „преводи“ се разделя в две подкатегории. Въведено е ограничение за броя на CPE часовете, които могат да бъдат докладвани за всяка отделна подкатегория. Също така съществува ограничение на общия брой на CPE часове, които могат да се докладват в категорията преводи.

Категория „Преводи“	Максимално допустими CPE часове, които могат да се докладват за всяка една категория	
	CIA	CCSA, CGAP, CFSA, CRMA и QIAL
1. Превод на книги (1 CPE час е равен на 200 думи).	25	10
2. Превод на Допълнителни указания на The IIA (включително Указанията за прилагане, Глобални насоки за одит на информационните технологии (GTAG), научни проучвания, статии или блог публикации (1 CPE час е равен на 200 думи)).	15	6
Общ брой на CPE часове, които могат да се докладват в категорията превод	25	10

3.2.4. Изнасяне на презентация

Притежателите на сертификати, които изнасят презентации (например в семинари, конференции и вътрешни за дадена организация обучителни програми) могат да придобият CPE часове за положените усилия, доколкото темите, които представят са в областта на вътрешния одит или свързани с дисциплини от общата база от познания (Common Body of Knowledge) или техники за вътрешен одит в тяхната специализирана област. Притежателите на сертификати могат да придобият 1 CPE час за всеки 50 мин. време на презентация, както и допълнителен кредит за времето на разработване, което представлява времетраенето на презентацията, умножено по 3. Например при изнасяне на презентация с продължителност 50 мин., притежателите на сертификати ще придобият общо 4 CPE часа (1 CPE час за изнасяне на самата презентация и 3 CPE часа за времето на нейното разработване).

При следващо представяне на същата тема може да бъде докладвано единствено времето на презентацията.

Презентиране на нова тема или следващо представяне на същата тема	Максимално допустими CPE часове, които могат да се докладват за тази категория	
	CIA	CCSA, CGAP, CFSA, CRMA и QIAL
1. Разработване и презентирание на нова тема (CPE часовете се калкулират въз основа на времетраенето на презентацията плюс времето за нейното разработване).	25	10
2. Представяне на същата тема (CPE часовете се калкулират единствено въз основа на времетраенето на презентацията).	5	2
Общ брой на CPE часове, които могат да се докладват в тази категория	25	10

3.2.5. Участие

Притежателите на сертификати могат да придобият CPE часове за различен вид дейности включени в категория „Участие“, например като служител или член на комитет в професионална организация, свързана с вътрешния одит, експерт или оценител по Квалификация за лидерите в професията по вътрешен одит (QIAL), сътрудник при разработване на Допълнителните указания от Глобалния институт или експерт отговарящ за прегледа на качеството на превода на изпитни въпроси по сертификационните програми на The IIA. Категорията „Участие“ се разделя в четири подкатегории. Въведено е ограничение за броя на CPE часовете, които могат да бъдат докладвани за всяка отделна подкатегория. Също така съществува ограничение на общия брой на CPE часове, които могат да се докладват в категорията.

Категория „Участие“	Максимално допустими CPE часове, които могат да се докладват за тази категория	
	CIA	CCSA, CGAP, CFSA, CRMA и QIAL
1. Участие като служител или член на комитет в професионална организация, свързана с вътрешния одит (1 CPE час се равнява на 50 мин. такова участие).	15	10
2. Участие като сътрудник при разработване на Допълнителните указания от Глобалния институт (5 CPE часа за всяко едно указание).	10	5
3 . Участие като експерт отговарящ за прегледа на качеството на превода на изпитни въпроси по сертификационните програми на The IIA (1 CPE час се равнява на 50 мин. такова участие).	20	10
4. Участие като:		
Оценител на портфолио за професионален опит на кандидатите за Квалификация за лидери в професията по вътрешен одит (QIAL) (½ CPE час за всяко оценено портфолио за професионален опит на кандидата).	20	10
Оценител на изготвените писмени отговори по поставени казуси на кандидатите за Квалификация за лидери в професията по вътрешен одит (QIAL) (½ CPE час за всеки оценен казус).	20	10
Оценител на изнесена презентация и интервюто проведено с кандидатите за Квалификация за лидери в професията по вътрешен одит (QIAL) (1 CPE час за оценена презентация + 1 CPE час за проведено интервю).	20	10
Общ брой на CPE часове, които могат да се докладват в тази категория	20	10

3.2.6. Извършване на външна оценка на качеството

Притежателите на сертификати могат да придобият CPE часове при изпълнение на дейности по външна оценка на качеството. CPE часове се признават единствено за изпълнение на дейности по външна оценка на качеството извършени на място, за дейностите по подготовка и изготвяне на доклад не се предоставят CPE часове. Въведено е ограничение за броя на CPE часовете, които могат да бъдат докладвани за всяка отделна подкатегория. Също така съществува ограничение на общия брой на CPE часове, които могат да се докладват в категорията.

Категория „Външна оценка на качеството“	Максимално допустими CPE часове, които могат да се докладват за тази категория	
	CIA	CCSA, CGAP, CFSA, CRMA и QIAL
1. Независима (външна) валидация на самооценка на дейността по вътрешен одит.	5	5
2. Едноседмичен преглед на външна оценка на качеството.	10	5
3. Двуседмичен преглед на външна оценка на качеството.	20	10
Общ брой на CPE часове, които могат да се докладват в тази категория	20	10

4. Процес на докладване на CPE

Всяка година притежателите на сертификати на The IIA (със статус практикуващ или непрактикуващ), биват информирани от Глобалния институт и неговите филиали чрез периодично напомняне за тяхното задължение да докладват придобитите CPE часове за текущата година. Притежателите на сертификати изпращат своя доклад всяка година и чрез него те декларират, че са изпълнили всички изисквания за Непрекъснато професионално обучение. Отделен доклад се подава за всеки един притежаван от кандидата сертификат. Придружаваща документация, включваща например сертификат за преминато обучение, не се изисква от кандидата към момента на попълване и изпращане на доклада. Притежателите на сертификати подават CPE доклади по електронен път в системата [CCMS \(Certifications Candidate Management System\)](#) на сайта на The IIA. CPE часовете за съответната година, се докладват до 31 декември на същата година. Отговорност на сертифицирания е да гарантира, че посочените CPE часове отговарят на указанията, установени от Съвета по професионални сертификации на The IIA. В допълнение, докладвайки изискваните CPE часове, както беше посочено и по-рано, притежателите на сертификати, задължително посочват своето съответствие със *Стандартите* и с Етичния кодекс на The IIA.

Таксите за докладване варират според статуса на член на кандидата и притежаваните от него сертификати.

Притежателите на сертификати, които не са придобили минимално изискваните CPE часове за текущата година, не следва да подават CPE доклад. Форми за докладване се подават от кандидата само при придобити достатъчен брой CPE часове за да удовлетворят изискванията. Статусът на притежатели на сертификати, които не са подали своя CPE доклад или не са заплатили съответната такса за докладване преди 31 декември, ще бъде автоматично променен от сертифициран на неактивен (в гратисен период). Ако кандидатът запази този статус повече от 12 месеца и не предприеме действия да изпълни изискванията, статусът му автоматично се променя на неактивен.

Неактивен статус (в гратисен период) - Лицата попадащи в този статус, не могат да твърдят, че са сертифицирани. За да променят статуса си на активен, те трябва да подадат CPE доклад за предходната година за всеки един сертификат. Тези, които не са придобили необходимите CPE часове в отчетния период, могат да използват CPE часове придобити през следващата календарна година, за да компенсират недостига. Вече използваните за компенсиране CPE часове не следва да бъдат повторно докладвани.

Неактивен статус - Лицата попадащи в този статус, не могат да твърдят, че са сертифицирани. За да променят статуса си на активен, те трябва да подадат CPE доклад за неактивния си период, попълвайки формуляр за възстановяване за всеки един сертификат и заплатят такса. Вече използваните CPE часове за възстановяване на статуса не следва да бъдат повторно докладвани.

5. Съхраняване на придружаваща документация към всеки СРЕ доклад

Както беше споменато по-рано не е необходимо придружаваща документация да бъде подадена едновременно с СРЕ доклада.

Всеки сертифициран трябва да съхранява копие от подадения доклад, заедно с цялата придружаваща документация, в продължение на най-малко три години след подаването на следващия СРЕ доклад. Документацията трябва да бъде предоставена на Института или на негов представител при поискване и трябва да съдържа:

1. Наименование на програмата (обучението) и/или описание на съдържанието;
2. Дати на провеждане;
3. Място на провеждане;
4. Организатор;
5. Брой на СРЕ часовете, които носи програмата/обучението;
6. Писмо, удостоверение/сертификат или друга независима писмена атестация за завършен курс на обучение;
7. Документи за реализирани публикации, извършени устни презентации и/или друго участие.

5.1 Одит

Ежегодно The IIA или негов представител ще извършва одит на придружаващата документация. От притежателите на сертификати избрани за одит се изисква да предоставят доказателства/документи за докладваните СРЕ часове. Статусът на лицата, които не предоставят изискваната информация до определения срок, бива променен на неактивен (в гратисен период) и не могат повече да твърдят, че са сертифицирани.

Ако одитът на придружаваща документация разкрие, че лицата притежават недостатъчно СРЕ часове, те ще имат на разположение 6 месеца да набавят недостатъчния брой СРЕ точки и подадат придружаващата документация за придобитите часове на Глобалния институт. Лицата подали невярна информация, документи или са действали неетично, ще бъдат докладвани на Комитета по професионална отговорност и етика за разследване.